

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА - СКОПЈЕ

Предмет: Аграрна политика; 3+2+2; 6 (шест) кредити

***Меѓународна трговија со земјоделски
производи***

Теории за конкурентност

Проф. д-р Драги Димитриевски

Мотивација

Трговијата со земјоделски производи

- ▶ **Меѓузависност и добивки од трговијата**
 - ▶ Производни можности
- ▶ **Класична теорија за компаративна предност**
 - ▶ Начела на апсолутна вредност
 - ▶ Начело за компаративна предност
 - ▶ Специјализацијата, компаративната предност и трговијата
- ▶ **Значење на трговијата со земјоделски производи**
 - ▶ Специфичности и карактеристики на земјоделските производи
 - ▶ Специфичности на пазарот на земјоделските производи
- ▶ **Конкурентност на производот/секторот**
 - ▶ Понуда и побарувачка — основни пазарни сили
 - ▶ Понуда, побарувачка и владини политики

Меѓузависност и добивки од трговијата

- ▶ Значење на трговијата во секојдневните потреби
 - ▶ Користиме производи од секаде во светот
 - ▶ Многу луѓе се вклучени во размената (без да се познаваат) и прават меѓузависност
 - ▶ Размената е од интерес
 - ▶ Економска меѓузависност
 - ▶ Принцип на економијата: трговијата може секому да му користи

Меѓузависност и добивки од трговијата

► Производни можности

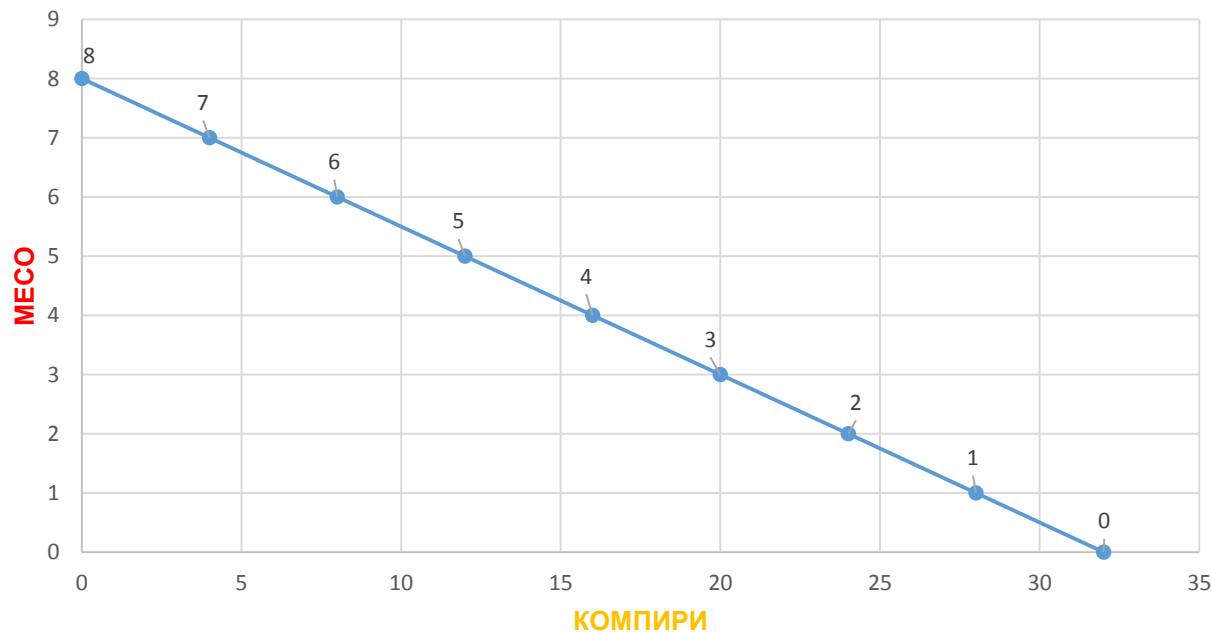
Производни можности на два типа земјоделски стопанства

Тип на стопанство	Потребни часови за произв. на 1 кг		Произведени кг за 8 часа	
	месо	компири	месо	компири
Растително	1	0.25	8	32
Сточарско	0.25	0.2	32	40
Вкупно	/	/	40	72

Меѓузависност и добивки од трговијата

► Производни можности

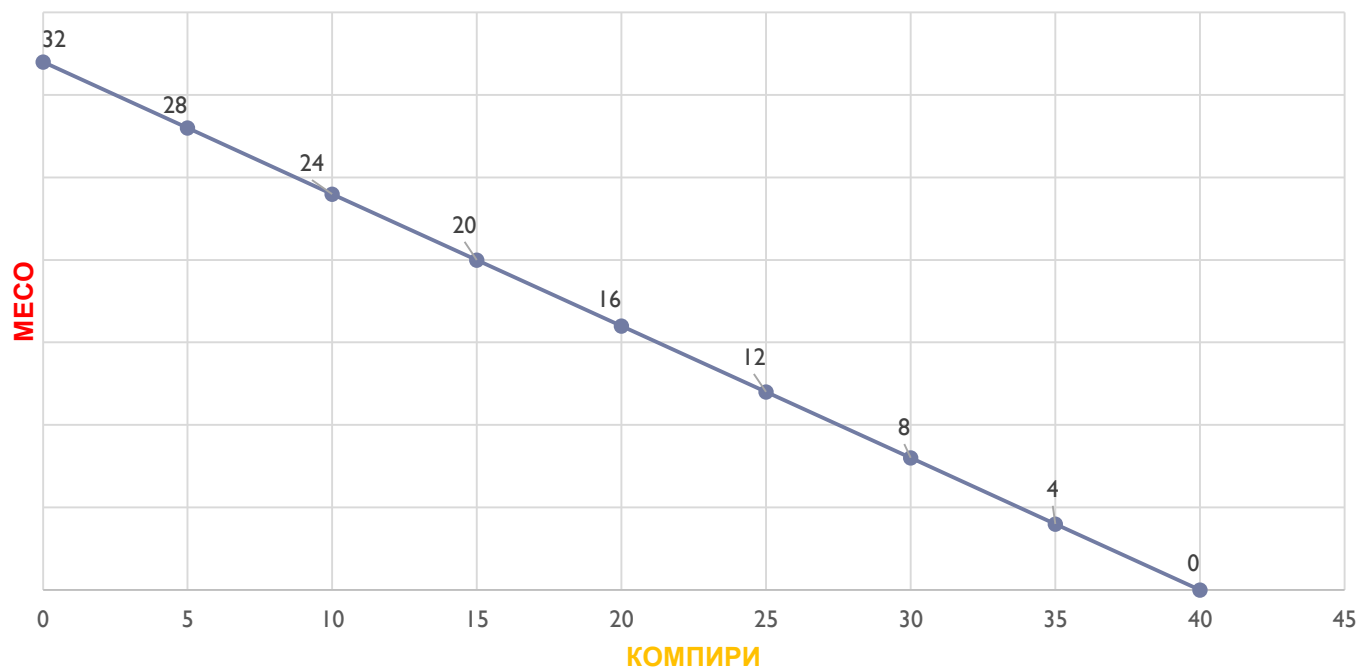
ПРОИЗВОДНИ МОЖНОСТИ НА СТОПАНСТВО ОД РАСТИТЕЛЕН ТИП

Меѓузависност и добивки од трговијата

▶ Производни можности

ПРОИЗВОДНИ МОЖНОСТИ НА СТОПАНСТВО ОД СТОЧАРСКИ ТИП

Меѓузависност и добивки од трговијата

- Специјализација на производството и трговијата

	Растителен тип стопанство		Сточарски тип стопанство	
	месо	компири	месо	компири
Производство и потрошувачка без трговија	4	16	16	20
Со трговија:				
• производство	0	32	24	10
• тргувани производи	добива 5	дава 15	дава 5	добива 15
• потрошувачка	5	17	19	25
ДОБИВКА				
• зголемена потрошувачка	1	1	3	5
ДОБИВКА ВО ВРЕМЕ				
• без трговија	4	4	4	4
• со трговија	0	8	6	2
• Биланс	добива 5	дава 3	дава 1,25	добива 6
• Вкупна добивка	1,25		2,5	

Теорија на компаративна предност

- ▶ Начело на апсолутна предност
 - ▶ Произлегува од „трудова теорија“ на Адам Смит
 - ▶ Базира на потрошувачката на труд во производство на еден производ:
 - Доколку еден производител (држава), произведе производ на поефикасен начин од другиот, а е помалку ефикасен во производство на друг производ, тогаш секој производител (држава), може да има полза од специјализирање во производот кој го произведува на поефикасен начин.
 - Апсолутната предност е на страна на производителите кој имаат подобра продуктивност
- ▶ Пример со двата типови земјоделски стопанства:
 - Сточарското стопанство има апсолутна предност и во производството на месо (4 пати повисока продуктивност) и во производството на компири (1,25 пати)
 - Растителното стопанство нема апсолутната предност во производството

Теорија на компаративна предност

- ▶ Начело за компаративна предност
 - ▶ Произлегува од „начелата на политичката економија“ на Давид Рикардо
 - ▶ Една од најважните трговски теории со широка примена
 - ▶ Базира на „ОПОРТУНИТЕТЕН ТРОШОК“
 - Опортунитетен трошок е се она од кое мора да се откажеме за да добиеме нешто
 - Во примерот со двата типа земјоделски стопанства:
 - Од колку часови труд треба да се откаже стопанството за да произведува еден или друг производ (компири или месо)

Теорија на компаративна предност

- ▶ Опортунитетен трошок и компаративна предност

Тип на земјоделско стопанство	Потребни работни часови за производство на 1 кг	
	Месо	Компири
Растително	1	0.25
Сточарско	0.25	0.2
Тип на земјоделско стопанство	Опортунитетен трошок за:	
	1 кг месо	1 кг.компири
Растително	4 кг компири	0.25 кг месо
Сточарско	1.25 кг компири	0.8 кг месо

- ▶ **Заклучок:**
 - ▶ 1 кг компири го чини сточарското стопанство 0,8 кг месо
 - ▶ 1 кг месо го чини растителното стопанство 4 кг компири
 - ▶ Иако сточарското стопанство има апсолутна предност во двата производи, но има компаративна предност само во производството на месо

Специјализацијата, компаративната предност и трговијата

- ▶ Придобивки од специјализацијата
 - ▶ Ја зголемува продуктивноста и количините на производи
 - ▶ Најрационално ги искористува ресурсите

- ▶ **ДОМАШНА ЗАДАЧА!**

- ▶ Што се добива?
 - ▶ Примерот со земјоделските стопанства:
 - Колку е зголемена продуктивноста (производството)?
 - Да се погледне табелата за специјализацијата и трговијата
 - По кој цени ги разменуваат месото и компирите?
 - Да се употреби производот (1 кг месо = x кг компири) и да се спореди со опортунитетниот трошок
 - Дали се задоволни и двата производители?

Значење на трговијата Светскиот пазар на земјоделски производи

- ▶ Значење на тргувањето со земјоделски производи
 - ▶ Карактеристики на земјоделството
 - ▶ Ресурси;
 - ▶ Климатски фактори;
 - ▶ Биолошко производство
 - ▶ Карактеристики на производите
 - ▶ Учество на земјоделството во економијата
 - ▶ Пазарот на земјоделски производи
 - ▶ Трговија со земјоделски производи

Понуда, побарувачка и аграрна политика

- ▶ ***Во слободниот, нерегулиран пазар, пазарните сили воспоставуваат рамнотежа на цената и разменуваните количини.***
 - ▶ Слободниот пазар ја дистрибуира стоката на оние купувачи, кои најдобро ја ценат.
 - ▶ Слободниот пазар ја разделува побарувачката за стока на оние производители, кои се способни да ја произведат по најниска цена
 - ▶ Слободниот пазар ја одредува количината на стока, која ја утврдува вкупната вредност на благосостојба
 - ▶ Вкупната благосостојба е достигната само во пазарната рамнотежа!
 - ▶ Тоа важи само во услови на совршена конкуренција!
 - ▶ Таквите услови може да бидат ефективни, не е нужно, дека со тоа секој е задоволен.
-

Понуда, побарувачка и аграрна политика

- ▶ **Владите често влијаат на пазарите, тоа посебно важи за земјоделството, кое во сите држави и во различни развојни степени е под посебна заштита на државата.**
- ▶ **Задача на економиката на земјоделството, е да придонесува кон разбирање на ефектите на владините интервенции и со тоа да ги подржува нивните одлуки.**

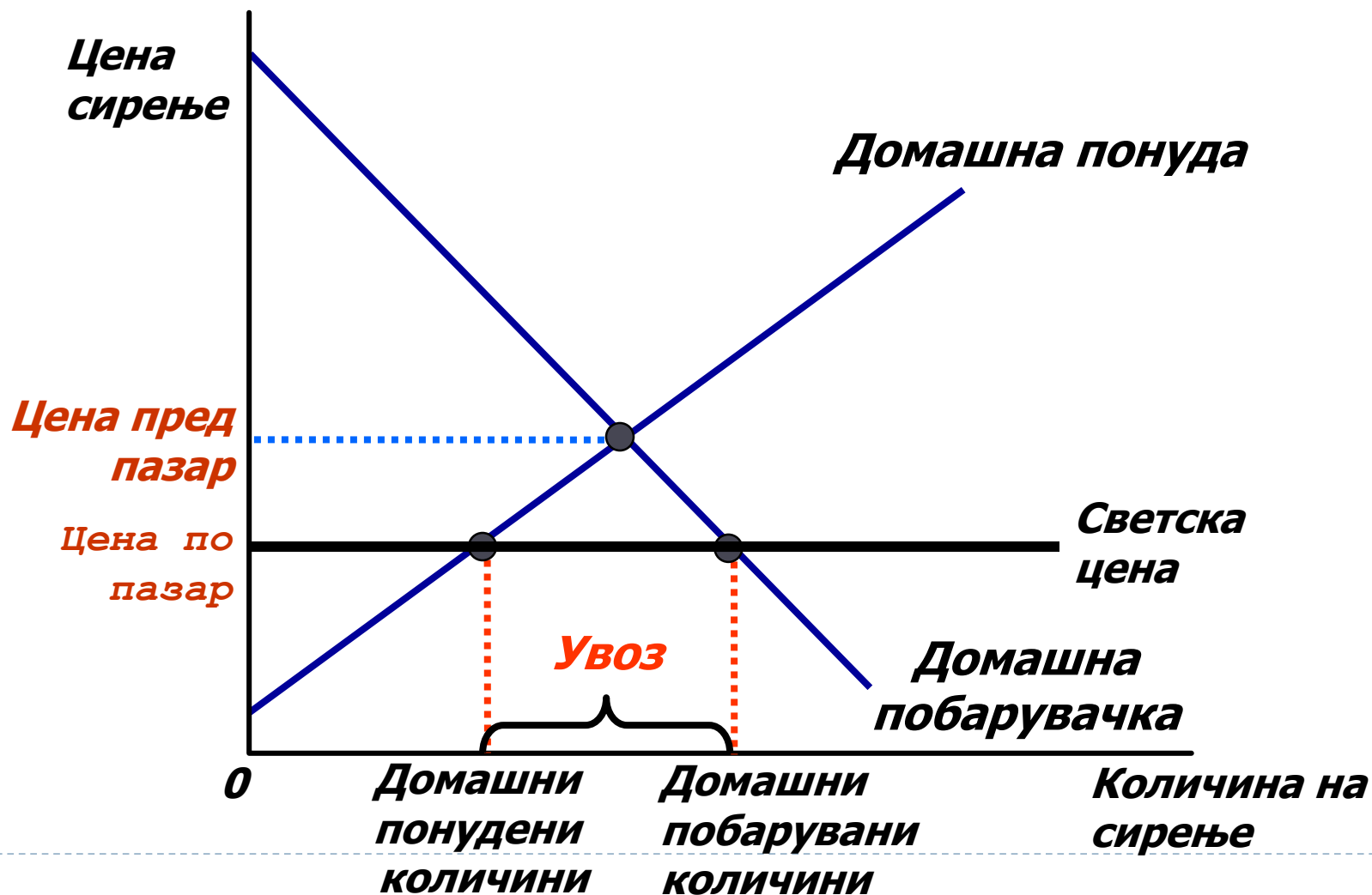
Светските цени и компаративна предност

- ▶ **Рамнотежа без меѓународна трговија :**
 - ▶ Државата е изолирана и произведува тоа што и е потребно..
 - ▶ Пазарот е составен од домашни купувачи и продавачи .
 - ▶ Никој нема дозвола за увоз и извоз (на пр. за сирење)
 - ▶ Резултат: Домашната цена ги регулира понудата (D) и побарувачката (C).
- ▶ **Ако државата тргува ќе биде увозник или извозник на ХРАНА?**
- ▶ **Ефектите може да се дознаат со вклучување на светските цени во анализа.**

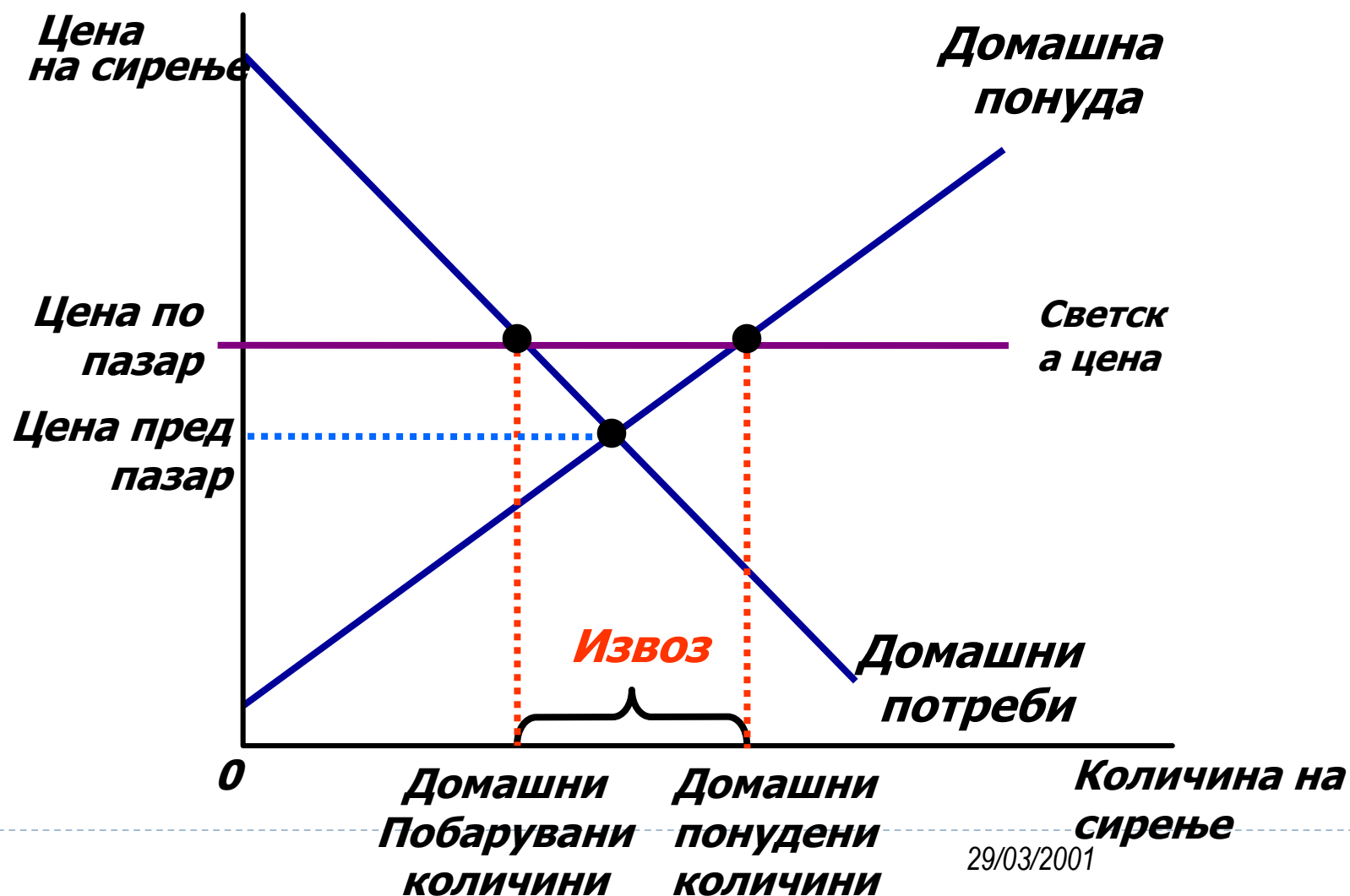
Светските цени и компаративна предност

- ▶ *Државата може да биде увозник, или извозник на стока.*
- ▶ *Ако државата има компаративна предност, домашната цена ќе биде под светската со што државата е извозник на стока.*
- ▶ *Ако државата нема компаративна предност, домашната цена ќе биде над светската и државата ќе биде увозник на стока.*

Надворешна политика во државата увозник (државата нема компаративна предност)

Надворешна политика во државата извозник...
(има компаративна предност, цените се пониски од светските)

Ако во државата увозник, пропишеме
царинска давачка, ќе ја дигнеме цената над
светската цена

